

Н. П. Марченко

Основополагающие принципы и тенденции формирования отечественных электронных ресурсов, посвященных книге для детей и детскому чтению

Проанализирован и обобщен отечественный опыт последнего двадцатилетия по созданию и функционированию электронных ресурсов свободного доступа, посвященных книге для детей и детскому чтению. Выделены наиболее успешные тенденции этого процесса, представлены те основные принципы формирования отдельных ресурсов, которые этому наиболее способствовали.

Ключевые слова: электронные ресурсы, книга для детей, детское чтение, библиотеки для детей, гражданское общество.

N. P. Marchenko

Fundamental Principles and Trends of Forming the Native Electronic Resources Dedicated to Books for Children and Children's Reading

The investigator analyzes and generalizes Ukrainian experience of the last twenty years as far as the creation and functioning of the open access electronic resources are concerned (the analyzed electronic resources are dedicated to books for children and children's reading). The author of the article singles out the most successful trends of the process under investigation and determines the fundamental principles of forming the most effective resources.

Key words: electronic resources, books for children, children's reading, libraries for children, civil society.

Надійшла до редколегії 12.12.2013 р.

УДК 373.3.091.12.011.3-051:005.963:316.774

Н. О. Спринчук,

*учитель початкових класів
спеціалізованої школи «ІНТЕЛЕКТ» м. Києва*

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ШЛЯХОМ ІНТЕГРАЦІЇ ЕЛЕМЕНТІВ МЕДІАОСВІТИ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто можливість інтеграції елементів медіаосвіти з інформаційно-комунікаційними й мультимедійними технологіями в системі підвищення кваліфікації вчителів початкових класів з урахуванням завдань медіаосвіти, висвітлено процес формування інформаційно-комунікаційної компетентності педагогів.

Ключові слова: *учитель початкових класів, медіаосвіта, медіаресурси, післядипломна освіта.*

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку науки багато в чому визначається глобальною тенденцією її інтеграції, яка зумовила масштабні відкриття ХХІ століття, зокрема в науково-гуманітарній сфері.

У зв'язку з цим перед викладачами постала ціла низка інноваційних завдань, найактуальнішим з яких є необхідність вироблення концептуально нової методології дослідження новітніх відкриттів і розробок загалом та аналізу технічного рішення зокрема.

Мета статті – розглянути можливість інтеграції елементів медіаосвіти з інформаційно-комунікаційними й мультимедійними технологіями в системі підвищення кваліфікації вчителів початкових класів, висвітлити процес формування інформаційно-комунікаційної компетентності педагогів.

Аналіз наукових досліджень. Медіаосвіта як один із сучасних напрямів педагогічної науки – предмет вивчення багатьох зарубіжних і вітчизняних учених. Питання впливу медіатекстів на різні вікові групи, критерії та рівні розвитку медіааудиторії розглядали І. Левшина, Ю. Усова, О. Федорова, О. Шарикова. Розробленням й аналізом медіаосвітніх концепцій, моделей і методів займалися С. Пензін, Ю. Усов, О. Федоров, О. Шариков; Л. Баженов, О. Баранов, Л. Зазнобіна, Г. Поличко, О. Федоров створили методики медіаосвіти; О. Нечай, Г. Онкович, Б. Потятинник вивчали вітчизняний досвід медіаосвіти.

Основна частина. Проаналізувавши праці зарубіжних та вітчизняних медіапедагогів, маємо змогу виокремити загальне поняття медіаосвіти.

Медіаосвіта – це галузь медіапедагогіки, спрямована на розвиток в аудиторії здатності критично сприймати матеріали медіа, навчання її способам використання медіаресурсів у приватній і професійній діяльності. Відповідно, медіаосвіта вчителів початкових класів – це напрям педагогіки, який має на меті розвиток критичного мислення спеціаліста, формування вміння інтерпретувати, аналізувати й оцінювати медіатексти, застосовувати їх у соціально-педагогічній роботі, вивчення медіа як соціального інституту, агента та фактора соціалізації особистості, пошук можливостей самовираження за допомогою медіатехніки. Окремі питання ролі мас-медіа в освіті досліджували: А. Капська, О. Федоров, О. Баранов, А. Гельмонт (виховання школярів на кіно-матеріалі), А. Мудрик (медіа як фактор соціалізації), Л. Мардахаєв (особливості впливу ЗМІ на особистість), Н. Рижих (медіаосвіта в процесі післядипломної освіти педагога). Разом із цим помітним є дефіцит відомостей щодо проблем медіаосвіти в післядипломній освіті вчителів початкових класів. Спробуємо окреслити знання й вміння спеціалістів цієї галузі, які формуються в процесі медіаосвіти, у контексті здійснення соціально-педагогічної діяльності.

Л. Мардахаєв зазначає, що використання засобів мас-медіа дає змогу всебічно впливати на особистість і призводить до таких наслідків:

- поведінкові – стиль діяльності, представлений медіа-ресурсом, є інструкцією для глядача, і стає орієнтиром поведінки в типовій ситуації, котру було описано у віртуальній реальності;
- ціннісні – за спеціально організованих умов медіа-ресурси формують у споживача певні достатньо стійкі ціннісні орієнтації, мають значний вплив на його дії та вчинки;
- когнітивні – під дією медіа-ресурсів відбувається зміна знань і світогляду особистості;

- наслідки, що відображаються на ставленні особи до реального світу й людей – часте захоплення медіа-ресурсами призводить до формування «віртуальних» інтересів, потреб, стилю життя;
- психологічні – взаємодія з медіа-ресурсами стає причиною змін у проходженні психічних процесів [1, с. 217].

Саме тому бути обізнаним із впливом медіа на особистість і критично сприймати їхню інформацію надзвичайно важливо для кожної людини, зокрема й для вчителя.

Використання медіаосвіти в освітньому процесі передбачає появу нової формації педагогів, здатних якісно реалізувати на практиці інноваційні технології. Підготовка вчителя-фахівця в галузі медіаосвіти являє собою складну систему, яка функціонує відповідно до цілей, завдань і принципів процесу підвищення кваліфікації спеціаліста. Дослідники (О. А. Абдуллін, Е. Г. Багіров, Н. В. Кузьміна, Н. А. Леготіна, А. В. Спічкін, А. В. Федоров і т. д.), розглядаючи систему післядипломної освіти, називають різні її компоненти.

Більшість науковців виокремлюють такі складники: методологічний, теоретичний, методичний, практичний. Останнім часом учені виділяють ще й технологічний компонент, тобто оволодіння педагогами, зокрема вчителями початкових класів, спеціальними знаннями, уміннями й навичками для вирішення конкретних навчально-виховних завдань, ефективного застосування на практиці обраних методів.

У контексті медіаосвіти до методологічної підготовки належить опанування знань у галузі естетики, філософії, педагогіки та психології; відомостей про людину як духовну істоту, особистість й індивідуальність; інформації про історичні шляхи формування газет, журналів, радіо, телебачення. Теоретичний компонент післядипломної освіти має на меті надати знання з теорії засобів масової комунікації: їхні функції в сучасному суспільстві, методи можливого маніпулювання масовою свідомістю, прийоми аналізу повідомлень ЗМК. Методична підготовка передбачає оволодіння знаннями про зміст, форми, методи та засоби медіаосвіти. Зміст технологічного складника полягає в практичній підготовці студентів до впровадження медіаосвітніх технологій, тобто вироблення вмінь і навичок у галузі медіаосвітньої діяльності, а також спеціальних знань, що дадуть можливість вирішувати конкретні навчально-допоміжні завдання. Таким чином, технологічна підготовка охоплює формування здатності реалізовувати методологічні, теоретичні й методичні відомості.

Підкреслимо, що всі види перелічених компонентів тісно взаємопов'язані. Методологічна підготовка слугує базисом, умовою та засобом засвоєння знань. Обізнаність з теорією й методикою – основа здобуття вмінь і навичок у цій галузі роботи педагога. Технологічна підготовка актуалізує отримані відомості й надає змогу ефективно застосовувати їх на практиці.

Результатом проходження навчання є досягнення готовності до реалізації медіаосвіти в загальноосвітніх закладах. Такий стан ми визначили як стійке

інтегративне особистісне утворення, що характеризується усвідомленням необхідності та бажанням здійснювати роботу з формування в учнів здібності до сприйняття, критичного аналізу й самостійного створення різноманітних текстів ЗМК (засобів масової комунікації), а також наявністю певного мінімуму теоретичних і методичних знань у сфері медіаосвіти.

З метою виявлення необхідних умов для включення курсу з медіаосвіти в післядипломну освіту педагогів початкової школи нами було вибірково проаналізовано державні освітні стандарти вищої професійної освіти (ДОС ВПО) учителів початкових класів, за якими нині навчаються студенти в більшості російських вишів, котрі присвоюють кваліфікацію «Викладач». На підставі цього дослідження було зроблено висновок про те, що ДОС ВПО містять елементи відомостей про засоби масової інформації й комунікації, однак цих даних недостатньо для того, щоб фахівець із вищою професійною освітою міг здійснювати роботу з вивчення засобів масової комунікації в навчальних закладах.

У зв'язку з цим, на нашу думку, можливі два шляхи ведення цілеспрямованої перепідготовки на курсах підвищення кваліфікації педагогів початкових класів до роботи з вивчення засобів масової комунікації:

1) медіаосвіта, інтегрована в дисципліни, що ввійшли до обов'язкового мінімуму змісту підготовки фахівця з вищою професійною освітою, тобто розширення й поглиблення відомостей про масової комунікації в наявних навчальних дисциплінах;

2) утворення самостійного окремого курсу з підготовки вчителів початкових класів до роботи з вивчення засобів масової комунікації в інститутах післядипломної освіти в рамках дисциплін національно-регіонального компонента або дисциплін за вибором педагога.

Варто відзначити, що другий варіант є кращим, адже, по-перше, процес розширення та поглиблення відомостей про засоби масової комунікації в наявних навчальних дисциплінах утруднюється необхідністю перерозподілу обсягу часу, відведеного на певну дисципліну, природно, на шкоду іншим її ключовим поняттям, по-друге, перший варіант не передбачає навчання методиці роботи з вивчення засобів масової комунікації у виші.

У системі підвищення кваліфікації вчителів початкових класів потрібно розробити структуру й зміст високотехнологічних інтерактивних курсів, що дадуть змогу в обмежені терміни досягти вирішення важливого завдання – освоєння теорії та практики педагогічного спілкування з використанням не тільки вербальних, а й динамічних візуальних форм комунікації. При цьому методи навчання на курсах підвищення кваліфікації мають відповідати принципам дидактики, андрагогіки, медіаосвіти та вирішуваним проблемам формування інформаційної компетентності. Для цього до процесу підвищення кваліфікації педагогів початкових класів необхідно долучити проектно-конструкторську діяльність учнів зі створення власних мультимедійних продуктів (проектів, медіатекстів) навчального призначення.

Завдання ускладнюється тим, що теорія проектно-конструкторської діяльності вчителів, як і теорія медіаосвіти, залишається незавершеною.

Можна виділити такі завдання медіаосвіти й процесу формування інформаційної компетентності:

– навчити педагога ідентифікувати та інтерпретувати медіатексти (медіа-інформацію), експериментувати з різними способами використання медіа, створювати медіапродукти;

– розвинути здібності до сприйняття, оцінки, розуміння й аналізу інформаційного змісту медіаповідомлень;

– удосконалити комунікативні уміння та навички особистості (вербального й невербального, безпосереднього та опосередкованого телекомунікаційними каналами спілкування);

– виробити здатність до критичного осмислення й оцінки естетичних якостей медіатекстів;

– ознайомити з методами та способами творчого самовираження за допомогою медіазасобів, інформаційних технологій і навчити застосовувати ці знання на практиці.

На нашу думку, названі цілі медіаосвіти цілком можна віднести й до завдань процесу формування інформаційної компетентності викладачів на курсах підвищення кваліфікації. Таким чином, реалізація перелічених пунктів сприятиме вдосконаленню умінь педагогів працювати з технічними засобами мультимедіа й використовувати Інтернет-технології.

З метою залучення до процесу підвищення кваліфікації вчителів естетичного, ціннісно-орієнтовного та комунікативного складників, крім базового пізнавального, запропоновано систему інтерактивних мультимедійних завдань і проектів, які стимулюють слухачів відповідних курсів застосовувати на практиці отримані знання й вміння.

Висновки. Отже, нині медіаосвіта, у процесі якої використовуються медіаресурси різноманітного спрямування, що мають вплив як на особистісний, так і на професійний розвиток фахівця, стає перспективним напрямом підвищення ефективності професійної підготовки педагога.

Список використаних джерел

1. *Мардахаев Л. В.* Социальная педагогика / Л. В. Мардахаев. – М. : ГАРДАРИКИ, 2005. – 269 с.
2. Соціальна педагогіка / за ред. А. Й. Капської. – К. : Центр навч. л-ри, 2003. – 256 с.

Н. А. Спринчук

Повышение квалификации учителей начальных классов путем интеграции элементов медиаобразования в учебный процесс учреждений последипломного образования

В статье рассмотрена возможность интеграции элементов медиаобразования с информационно-коммуникационными и мультимедийными технологиями в системе повышения квалификации учителей начальных классов с учетом задач медиаобразования,

освещен процесс формирования информационно-коммуникационной компетентности педагогов.

Ключевые слова: учитель начальных классов, медиаобразование, медиаресурсы, последипломное образование.

N. O. Sprynchuk

Increasing the Level of Primary School Teachers' Qualification by Integrating the Elements of Media Education into the Educational Process of Postgraduate Education Institutions

The article is concerned with the opportunity to integrate the elements of media education with information and communication technologies, and multimedia technology into the system of increasing the level of primary school teachers' qualification taking into account media education objectives. The author highlights the process of forming teachers' information and communication competence.

Key words: primary school teacher, media education, media resources, postgraduate education.

Надійшла до редколегії 05.12.2013 р.

УДК 378:373.2.091.12.011.3-051:[37.016:004]

О. І. Чекан,

*асистент кафедри педагогіки та
методики дошкільної освіти*

Мукачівського державного університету

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті висвітлюються актуальні проблеми впливу сучасних комп'ютерних технологій на формування дитини дошкільного віку; ідеться про необхідність забезпечення відповідної готовності фахівців дошкільної освіти до використання комп'ютерних технологій.

Ключові слова: засоби масової інформації, комп'ютерні технології, інформаційна культура вихователя, комп'ютерна грамотність.

Постановка проблеми. Система масової інформації в Україні стає основним засобом формування суспільної свідомості, поширення економічних, політичних і культурних ідей. Масова комунікація (преса, радіо, кіно, телебачення, комп'ютерні мережі) як різновид масового спілкування людей має певну соціальну спрямованість і виражає інтереси великих соціальних груп. Засоби масової інформації (ЗМІ) виступають джерелом відомостей та просвітництва й впливають на засвоєння особами різного віку широкого спектра соціальних норм, формування ціннісних орієнтацій. В умовах сьогодення ЗМІ не тільки надають суспільно значущу інформацію, а й стають самостійним детермінатором шляхів і форм соціальної комунікації. В основі соціально-психологічних функцій засобів масової інформації (соціальна орієнтація, афіліація, контакт з іншими, самоствердження, емоційна розрядка) лежать потреби суспільства в цілому, а також окремих соціальних груп та людей. Найбільш ваговою для сучасної освіти є проблема комп'ютеризації процесу